

20/01/2024

י' שבט תשפ"ד

**הנדון: הערות הקואליציה לבריאות תעסוקתית – תזכיר חוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה
להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024 – הפסקת פעילות המוסד**

לבטיחות ולגיהות

ביום 16/1/2024 התפרסם להערות הציבור "תזכיר חוק התכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024 – הפסקת פעילות המוסד לבטיחות ולגיהות" (להלן: "התזכיר"). להלן התייחסות קו לעובד בשם הקואליציה למען בריאות תעסוקתית ובשם הארגונים החתומים מטה, כדלהלן:

א. פגמים משפטיים בהליך

1. התזכיר התפרסם על ידי משרד האוצר בעקבות אימוץ הצעת מחליטים על ידי הממשלה ביום 15/1/2024 ובה הוחלט על סגירת המוסד לבטיחות ולגיהות (להלן: "המוסד") ולהכפיף את סמכויותיו למינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית (להלן: "המינהל"). בדברי ההסבר אשר הוצגו לחברי וחברות הממשלה טען משרד האוצר שהמהלך הוא בהתאם לדו"ח הוועדה הציבורית לקידום הבטיחות בעבודה והבריאות התעסוקתית במדינת ישראל (להלן: "דו"ח ועדת אדם") והמלצת מבקר המדינה 66ג' אשר בחנה את יישום המלצותיה. עם זאת, כפי שהבהרנו במכתבנו מיום 14/1/2024 עקב פרסום טיוטת הצעת המחליטים – **מדובר בהטעייה וטענה שאף עומדת בסתירה לדו"ח ועדת אדם ויש מקום להניח שההטעייה בוצעה במכוון על מנת למנוע דיון ציבורי על המהלך והשלכותיו הצפויות.**

2. חברי וחברות ועדת אדם בחנו מספר הצעות לשיפור תמונת מצב הבטיחות והבריאות התעסוקתית במדינת ישראל. בין חברי הוועדה הייתה הסכמה על הצורך לאחד בין המוסד ובין המינהל, אך לאחר שקילת מספר חלופות ובכללן הכפפת המוסד למשרד העבודה (אז משרד הכלכלה) והעברת סמכויותיו למינהל – ועדת אדם דחתה במפורש את האפשרות הזו. על פי עמדת מרבית חברי הוועדה, ועדת אדם קבעה שהדרך הנכונה לבצע את האיחוד היא במסגרת רשות לאומית, מקצועית ובלתי תלויה, ולצדה מכון מחקר אשר יבטיח חקיקה מבוססת נתונים מהימנים – בשום פנים ואופן לא מיזוג גמור בין שני הגופים תחת המינהל, כפי שנטען בהצעת המחליטים ביום 15/1/2024.

3. על כן, המלצת ועדת אדם הייתה למעשה הפוכה מהמוצג לחברי הממשלה, ומטעם זה נפל פגם חמור בהחלטה, אשר התבססה על הטעייה מצד משרד האוצר, ואשר עומדת בסתירה מפורשת להמלצת דו"ח ועדת אדם כאמור. עמדתנו היא שביצוע המהלך באמצעות טיוטת הצעת מחליטים לא היה ראוי מלכתחילה – שכן מסלול חקיקה זה אינו מתאים לקבלת החלטה על סגירת מוסד ממשלתי שקיים כ-70 שנה ואשר תורם רבות למרקם הבטיחות והבריאות התעסוקתית של העובדים, כל שכן בלא דיון ציבורי. הטעיית חברי הממשלה לחשוב שהמהלך תואם להמלצת דו"ח ועדת אדם מהווה פגם חמור בהליך קבלת ההחלטה אשר מחייב את ביטולה ודיון מחודש.

4. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, ככל שהמאסדר יתקדם עם הליך החקיקה הנוכחי, ישנם מספר פגמים חמורים שיש להתייחס אליהם כבר כעת במסגרת התזכיר ובעבודת ההכנה שמתבצעת במשרד העבודה לקליטת עבודת המוסד (ועובדיו) לשורותיו.

ב. פגמים משפטיים בתזכיר

5. ראשית כל, למרות שהתזכיר מתבסס לכאורה על טיוטת הצעת המחליטים מיום 10/1/2024 אשר אושרה בממשלה ביום 15/1/2024, התזכיר אינו עולה בקנה אחד עם הצעת המחליטים ועם החלטת הממשלה ומתעלם מסעיפים 3.ב. ו-3.ג. להחלטה בדבר ביצוע פעילות המוסד על ידי המינהל.

6. סעיף 3.ג. בהצעת המחליטים קובע שעל שר העבודה (בתיאום עם שר האוצר) להפיץ תוך 30 יום ממועד אישור הצעת המחליטים תזכיר חקיקה לתיקון "חוק הפיקוח על העבודה, אשר תיישם את האמור בסעיף זה... ותקבע כי פעילות המוסד לפי סעיף 27 לחוק הפיקוח על העבודה תבוצע על ידי מינהל הבטיחות". מעבר לעובדה שהתזכיר פורסם על ידי משרד האוצר, ולא על ידי שר העבודה, למעשה התזכיר שפורסם אינו מתייחס כלל לסמכויות המוסד, ולמי הן תועברנה לאחר סגירתו, בניגוד לדרישת הצעת המחליטים. האמור מהווה פגם חמור ביישום החלטת הממשלה ודורש פרסום תזכיר חדש לאלתר.

7. סעיף 27 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, תשי"ד-1954 קובע שפעולות המוסד יהיו כדלקמן:

"(1) ינהל פעולות הסברה;

(2) יערוך ויפרסם מחקרים;

(3) יסייע לבחירת נאמני בטיחות ולהקמתן של ועדות בטיחות, ידריכם ויעודדם בפעולתם, ולפי בקשת ועדת בטיחות או חלק מחבריה ישלח, במידת האפשר, נציג לישיבות הועדה;

(4) יסייע לשירות הפיקוח בפעולותיו;

(5) ייעץ לשר העבודה בעניינים כלליים הנוגעים לבטיחות ולגיהות;

(6) יהא רשאי להעניק תעודת הצטיינות למצטיינים בשטח הדאגה לבטיחות ולגיהות במפעל."

8. על פי הדין הקיים, המוסד אמור להיות אמון על תחומי המחקר והמניעה, ואמור לשמש כגוף ידע מקצועי אשר ייעץ לשר העבודה בנושאי בטיחות וגיהות. המוסד נועד גם ליעץ, להדריך ולהנחות את "שומרי הסף" או "שומרי הבטיחות והגיהות" הפנימיים במקום העבודה כמו ממוני בטיחות, נאמני בטיחות וועדות בטיחות ולתת להם סיוע, הכוונה וייעוץ מקצועיים, ובהיעדר ועדות בטיחות אף לסייע בהקמתן¹. סמכויות אלו היו אמורות לעבור למינהל במסגרת התזכיר.

9. חרף האמור, התזכיר שותק לעניין פעילות המוסד ולגבי העברת סמכויותיו למינהל, ורק מורה על סגירת המוסד והעברת נכסיו והמידע שקיים בו למינהל, מבלי להתייחס כלל להצעת המחליטים. על כן, לא ברור מה יעלה בגורלה של פעילות זו עם סגירת המוסד, בניגוד להחלטת הממשלה. לאור זאת, **נדרש לפרסם תזכיר חדש לאלתר אשר עומד בקנה אחד עם החלטת הממשלה במסגרת הצעת המחליטים.**

10. שנית, פגם נוסף הוא שהתזכיר אינו מתייחס למבנה המינהל לאחר סגירת המוסד. הצעת המחליטים קבעה בסעיף 3.ד. ש"מבנה מנהל הבטיחות לאחר האיחוד יהיה בהתאם להמלצות דוח ועדת אדם יחידת

¹ ראו את סעיף 3 ל תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (ועדות בטיחות ונאמני בטיחות), תשכ"א-1960 אשר קובע שאם אין במקום עבודה ועד עובדים, ב"כ המוסד יכנס אסיפה לבחירת עובדים לועדת הבטיחות או לנאמני בטיחות וגיהות.

מניעה, יחידת אכיפה ויחידת מחקר וניהול ידע, כאשר המבנה הארגוני הפנימי של יחידות המינהל, לרבות היקפי המשרות ומתח הדרגות, יהיה בכפוף לאישור נציבות שירות המדינה. אך התזכיר שותק לעניין מבנה המינהל לאחר סגירת המוסד.

11. כאמור, סעיף 3.ג. דורש ממשרד העבודה לפרסם תוך 30 יום תזכיר חקיקה אשר יישם את האמור בסעיף. בניגוד לנדרש, התזכיר שותק לעניין מבנה המינהל לאחר האיחוד ואינו מורה על הקמת יחידת מניעה, יחידת אכיפה או יחידת מחקר וניהול ידע בהתאם להמלצות דו"ח ועדת אדם. גם לאור זאת, **נדרש לפרסם תזכיר חדש לאלתר אשר עומד בקנה אחד עם החלטת הממשלה במסגרת הצעת המחליטים**

ג. פגמים לגופו של עניין

12. ראשית כל, כאמור, התזכיר אינו מתייחס למבנה המינהל לאחר סגירת המוסד ומציע בסעיף 26 שיום הפסקת פעילות המוסד תהיה 60 יום ממועד תחילתו של חוק התוכנית המאזנת (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת התקציב 2024), התשפ"ד-2024. מעבר לכך שמדובר בפגם משפטי וסטייה נוספת מהחלטת הממשלה בהצעת המחליטים, סגירת המוסד תוך 60 יום כהצעת התזכיר מבלי שפורסמה תוכנית סדורה שהזמן גרמא (תחומה בזמן) לשינוי המבנה הארגוני הפנימי של המינהל לאחר הסגירה, וליישום מלא של המלצות דו"ח ועדת אדם, עלול לגרום ליותר נזק מתועלת ויחשוף את העובדים והעובדות אשר חשופים כבר היום לגורמי סיכון מרובים בענף הבנייה, התעשייה, החקלאות ועוד לפגיעה חמורה ביותר בבריאותם ובבטיחותם.

13. דו"ח ועדת אדם הציע לאחד בין המוסד למינהל תחת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית שהמבנה הארגוני שלה יישען על שלוש זרועות – **זרוע האכיפה, זרוע המניעה וזרוע המחקר**, שכולן פועלות בהרמוניה, במעמד שווה ומאפשרות חקיקה שנבנית על מידע אמין ומבוסס נתונים. זאת מתוך הבנה שגם עבודת המוסד וגם עבודת המינהל חשובות – ושאיחוד עבודת המינהל והמוסד באמצעות הכפפת המוסד למינהל תהווה עירוב תחומים ותקשה על המשך ביצוע העבודה הייעודית של כל גוף לשיפור הבטיחות והבריאות של העובדים.

14. נכון להיום המוסד הוא הגוף הציבורי היחיד שאמון על תחום המניעה בבטיחות ובריאות תעסוקתית, ומפתח הדרכות לעובדים, מקיים סקרים, מקיים הדרכות באמצעות מדריכים ברחבי המדינה, פועל להנגשת מידע והסברה ועוד. התזכיר מורה על סגירת המוסד תוך 60 יום מבלי שישנה הוראה על הקמת זרוע לביצוע הדרכה ושאר פעולות המניעה תחת המינהל, אשר תבצע את הפעולות שמבצע המוסד היום.

15. כמו כן, בעקבות סגירת המכון הלאומי לבריאות תעסוקתית וסביבתית בשנת 2005, חלק מעובדי מחלקת הגיהות עברו למוסד לשם המשך ביצוע עבודה מחקרית בנושאי בריאות וגיהות במקומות העבודה השונים, והמוסד הפך לגוף המקצועי העצמאי היחיד במימון ממשלתי אשר אמון על תחום המחקר בנושאי בטיחות ובריאות תעסוקתית בישראל. התזכיר מורה על סגירת המוסד תוך 60 יום מבלי שהוא מורה על הקמת זרוע מחקר תחת המינהל או מכון מחקר לאומי המשותף למספר גופים ממשלתיים ואחרים, אשר יבצעו את הפעולות שמבצע המוסד היום.

16. בנוסף, אין עדיין תוכנית לאיחוד המשאבים בין המוסד ובין המינהל אשר מפרטת תקנים שיועברו למינהל בעקבות סגירת המוסד כדי להבטיח לכל הפחות את המשך עבודת המניעה והמחקר אשר

מתבצעת היום במוסד, או מה צפויה להיות חלוקת העבודה שתתקיים בין עובדי המוסד שיהפכו לעובדי מינהל, לבין מפקחי המינהל היום.

- לאור זאת, ככל שמתקבלת החלטה על הפסקת פעילות המוסד לבטיחות וגיהות יש לאמץ במסגרתה תוכנית סדורה להעברת פעילותו בתחום המניעה והמחקר למינהל לפי המבנה הארגוני שהוצע בדו"ח ועדת אדם.

17. שנית, בניגוד לנטען בסעיף ג' למבוא לתזכיר, החוק המוצע משפיע על קבוצות אוכלוסייה רבות, ויישומו באופן המוצע בתזכיר מבטל את הפעילות המניעתית והמחקר הקיים היום, באופן שעלול להשליך על העובדים הפגיעים ביותר במשק הישראלי ולהגביר את חשיפתם לתאונות עבודה ומחלות תעסוקתיות. כבר היום על פי הערכות ארגון הבריאות העולמי (WHO) שיעור הנפטרים ממחלות תעסוקתיות עומד על בין 1,200-800 עובדים לפחות אשר מתים בישראל בכל שנה², נוסף על ההרוגים בתאונות עבודה³. כמו כן, על פי הערכות משרד הבריאות שיעור הנפגעים בגין חשיפתם לגורמי סיכון בעבודתם עומד על מעל 100,000 מקרים חדשים בשנה. עלותן, המוערכת בכ-83 מיליארד ₪ בשנה⁴, מגמדת כל חסכון צפוי במהלך המוצע בחוק.

18. ההסדרה הקיימת היום בתחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית היא מיושנת ואינה נותנת מענה לגורמי הסיכון הקיימים היום בעולם ונפוצו גם בישראל בעשורים האחרונים (כך למשל חוק ארגון ופיקוח על העבודה הוא משנת 1954 ופקודת הבטיחות בעבודה עודכן לאחרונה בשנת 1970). מעבר לחידושים הטכנולוגיים והמדעיים אשר יצרו חשיפה לחומרים כימיים או ביולוגיים שלא היו קיימים – ונכון לעכשיו ההגנה מפניהם אינה מוסדרת בחקיקה הקיימת – גורמי סיכון ארגונומיים (פגיעה במערכת שריר-שלד) ופסיכו-סוציאליים הם גורמי הסיכון התורמים למרבית התחלואה התעסוקתית במדינות המערביות, וחרף זאת מדינת ישראל לא אימצה לגביהם כל אמות מידה עד כה. בנוסף, גם ההתייחסות לחשיפות פיזיקליות כמו רעש מזיק או חשיפה לשמש וקרני UV לוקה בחסר (חשיפה אשר הופכת ליותר אקוטית לאור משבר האקלים וההתחממות הגלובלית).

19. עובדים רבים נפגעים בעבודתם מגורמי סיכון כאלו, שאינם מוכרים בחקיקה הישראלית המיושנת בתחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית. כשהם מגישים תביעה במוסד לביטוח לאומי או בבתי הדין לעבודה, השופטים והועדות הרפואיות אשר דנים בתביעות אלו זקוקים לחוות דעת עצמאית ובלתי תלויה אשר תבדוק את הקשר הסיבתי בין גורמי הסיכון אליהם נחשף העובד ובין המחלה שנגרמה לעובד. רק בשנת 2023 המוסד סיפק כ-400 חוות דעת בתביעות למוסד לביטוח לאומי כגורם מוסכם על הועדות.

20. בהינתן העובדה שמדינת ישראל עדיין לא אימצה חקיקה סדורה או אף הנחיות לעובדים ולמעסיקים בעניין גורמי סיכון חדשים או גורמי סיכון ארגונומיים או פסיכו-סוציאליים, ונכון להיום הגוף המקצועי היחיד אשר מבצע מחקר, מדריך או מספק חוות דעת בסוגיות שאינן מוסדרות על ידי משרד העבודה הוא המוסד – סגירת המוסד למעשה תגרום לנזק חמור לאוכלוסיית העובדים במדינת ישראל ועובדים רבים

² "סקר בריאות תעסוקתית ישראל 2022", ד"ר לליב אגוזי, המוסד לבטיחות וגיהות.
³ דו"ח קו לעובד סיכום שנת 2023 בבטיחות בעבודה.

לא יוכלו לקבל סעד עקב פגיעתם. לאור זאת, יש יסוד להניח שסגירת המוסד יפגע גם באפשרות ליישם
כיאות את 7 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994 לעניין שירותי רפואה מונעת במקום העבודה.

- לאור זאת, יש להבטיח שסגירת המוסד לא תפקיר את העובדים והעובדות אשר חשופים לתחלואה
תעסוקתית ולפגיעה בשל גורמי סיכון שאינם מוסדרים בתקנות ולא נקבעו לגביהם אמות מידה
מחייבות.

21. לבסוף ואולי חשוב מכל, נשוב על הדברים שצינו בתגובה לטיוטת הצעת המחליטים: סגירת המוסד
והכפפתו למינהל לא תיישם הלכה למעשה את המלצת דו"ח ועדת אדם, אשר המליצה על הקמת רשות
לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית כבר בשנת 2014, כשלצדה תמונה ועדה מייעצת מנציגי הממשלה,
המעסיקים, העובדים והאקדמיה, אשר תפקידה לייצג את מכלול המעורבים בנושא הבטיחות והבריאות
התעסוקתית.

22. יצירת מבנה היררכי והכפפת סמכויות המוסד בתחום המניעה והמחקר לעבודת הפיקוח והאכיפה
שמבצע המינהל יובילו בהכרח ליותר נזק מתועלת, בין היתר מהטעמים הבאים:

א. ועדת אדם המליצה על הקמת גוף מקצועי ובלתי תלוי, בעוד שהחלטה הנוכחית מאמצת גישת
האחדה/הכפפת המוסד, שנבחנה על ידי ועדת אדם – וכאמור – נדחתה. המהלך הנוכחי יוביל בהכרח
למבנה היררכי בין שני הגופים שחותר תחת כוונת דו"ח ועדת אדם. אכיפה ומניעה צריכים להיות
באותו מעמד, ולהיבנות על מחקר אמין ונתונים מבוססים לסיוע בחקיקה יעילה.

ב. הכפפת המוסד למינהל ולמפקחים תוריד בסדר העדיפות את המחקר והפיתוח של נושאי הגיהות
והבריאות התעסוקתית. זאת, למרות ההערכות הבינלאומיות ובמשרד הבריאות על שיעור תחלואה
תעסוקתית גבוהה בישראל ועומס כלכלי ניכר בעקבותיו. המחקר חיוני גם לפיתוח תוכניות התערבות
מבוססות מדע להפחתת תאונות עבודה ותחלואה תעסוקתית.

ג. הכפפת הגוף היחיד אשר עוסק בחינוך והדרכה מתוקף תפקידו, לגוף אשר אמון על אכיפה צפוי
להוביל להדרכות אשר עיקרן יהיה הימנעות מענישה על פני חינוך לבריאות תעסוקתית ולבטיחות.
יהפוך למעשה את מדריכי המוסד למפקחים נוספים ולשלוחה של זרוע האכיפה, ויגרום למחיקה דה
פקטו של המוסד והפסקת הפעילות החשובה המתבצעת היום לחינוך ולמניעת פגיעה במקומות
העבודה;

ד. ביצוע ההכשרות וההדרכות שמבצעות היום על ידי הגוף שאמון על אכיפה עלול להוביל לסביבת
למידה לקויה וחוסר שיתוף פעולה במקומות עבודה, לפגיעה ביעילות ההדרכות, ולמנוע שינוי אמיתי
בתרבות הניהולית במקום העבודה אשר יבטיח הגנה מיטבית לעובדים.

23. יישום המלצת דו"ח ועדת אדם והקמת רשות אינו כרוך בעלות תקציבית נוספת, אך מהווה מהלך נכון
מקצועית, בניגוד לחסכון המועט וקצר הטווח במסגרת התזכיר, שיוביל גם לתשלום ריבית דריבית
בעליה הצפויה בהיפגעות ובתחלואה עקב הכפפת המוסד למינהל. ההשקעה במניעת תאונות עבודה
ותחלואה תעסוקתית תתרום לא רק לבריאות העובדים ובטיחותם, אלא גם עשויה לתרום לשיפור פריון

⁴ Tompa E et al. Economic burden of work injuries and diseases: a framework and application in five European Union countries. BMC Public Health 2021;21:29. Also see: Costs to Great Britain of workplace injuries and new cases of work-related Ill Health-2019/20

העבודה וחסכון באבדן ימי העבודה של העובדים במשק. אלו עשויים להוביל לחסכון כספי משמעותי למשק.

24. ההשקעה של מדינות ה-OECD כמו ארצות הברית, צרפת, פינלנד או נורבגיה בתחום הבטיחות והבריאות התעסוקתית היא גבוהה, וקיימים בהם מוסדות לאומיים כדוגמת מכון או רשות לאומית לבריאות העובדים ובטיחותם. כל הגופים הללו הם מקצועיים, בלתי תלויים, ועצמאיים. בהתאמה, אמנות היסוד של ארגון העבודה הבינלאומי (C155 & C187) אשר ישראל נדרשת לאשרר בתור חברה בארגון, מנחות כיצד יש לקדם תרבות בטיחות ובריאות מניעתית ברמה הלאומית – לרבות הקמת רשות לאומית, הסדרת פרוצדורות לתיעוד דיווחים על תאונות עבודה ומחלות משלח-יד, ויצירת מנגנון לפרסום סטטיסטיקה שנתית, בין היתר באמצעות דיאלוג בין המדינה, וארגוני העובדים והמעסיקים השונים. ראוי ונכון שמדינת ישראל תאשרר את אמנות היסוד של ה-ILO, ותצטרף למדינות מפותחות אחרות אשר פועלות מזה עשורים באופן מועיל לקידום בריאותם של העובדות והעובדים.

25. לפיכך, תחת אימוץ התזכיר, אשר צפוי לגרום לנזק רב לבטיחות ובריאות תעסוקתית, יש לפעול לאלתר לביטול התזכיר ולגיבוש תוכנית אמיתית ליישום המלצת דו"ח ועדת אדם באמצעות הקמת רשות לאומית לבטיחות ובריאות תעסוקתית, אשר בה שלוש זרועות נפרדות ושוות במעמדן – זרוע מניעה, זרוע אכיפה וזרוע מחקר עם מכון או מרכז למחקר וניהול ידע – ואשר לצידה ועדה מייצעת שתורכב מנציגי עובדים, מעסיקים אקדמיה וממשלה.

בכבוד רב ובברכה,

מר ניר ינושבסקי, סגן הנשיא ויו"ר אגף הבנייה, התאחדות הקבלנים בוני הארץ	ד"ר חיים כהן, רופא תעסוקתי ויו"ר המועצה הלאומית לבריאות העובד	עו"ד דיאנה בארון, מנהלת מדיניות ציבורית, קו לעובד, ובשם הקואליציה לקידום בריאות תעסוקתית
מר ארז מימון, דירקטור וראש תחום בטיחות, גהות וסביבה, פאהן קנה ניהול בקרה בע"מ - Grant Thornton Israel (לשעבר מפקח עבודה ראשי בזרוע העבודה)	ד"ר אשר פרדו, חוקר בכיר במוסד לבטיחות וגיהות ומתמחה בגהות תעסוקתית	ד"ר אלי רוזנברג בר סגל בכיר, תכנית ההתמחות בבריאות סביבתית וגהות תעסוקתית, אוניברסיטת חיפה (וחרב בועדת אדם מטעם משרד הבריאות)
ענבל כהן תובל מנכ"לית העמותה הישראלית לסרטן העור	פרופ' יונה אמסטר, ראש תכנית התמחות בבריאות סביבתית וגהות תעסוקתית, אוניברסיטת חיפה	ד"ר לליב אגוזי, מנהלת מחלקת המחקר, המוסד לבטיחות וגיהות
ד"ר סער לחמי, בשם האיגוד לרפואה תעסוקתית	ד"ר נילי בורוכוב גרינברג, מומחית בגיהות ובריאות תעסוקתית-סביבתית והגהותנית הראשית, צה"ל	ד"ר יוהנה גייגר, יועצת ארגונומית בכירה וחברה במועצה הלאומית לבריאות העובד
מר אייל לוי, בשם האגודה הישראלית לארגונומיה ולגורמי אנוש	ד"ר מוחמד גיוסי, מהנדס בטיחות, ומרצה בכיר בבטיחות בבנייה	ד"ר מרגנית אופיר-גוטלר, מתנדבת, קו לעובד